

Nyugateurópai szénhelyzet

A marshallizált országok szénválsága 1951-ben tovább folytatódott. Az Európai Szénbizottság megállapítása szerint a széndeficit 1951 II. negyedévében 6 millió tonna, a III. negyedévben 10 millió tonna lesz, a helyzet tehát a tél küszöbén igen vizsgáztalan.

Amikor a fegyverkezési verseny következtében a kereslet állandóan fokozódik, Nyugat-Európa két legnagyobb széntermelő országában, Angliában és Nyugat-Németországban a széntermelés jóval a háborúelőtti színvonal alatt mozog.

Széntermelés¹ (1938 = 100)

Időpont	Anglia	Nyugat-Németország
1950 havi átlag	95,6	80,9
1951 január	89,0	88,8
„ február	95,5	82,8
„ március	112,1*	88,0
„ április	97,4	87,8
„ május	88,8	82,1

* Öt hét termelése alapján számítva.

A nyugateurópai szénhelyzet kritikusi voltát jellemzi, hogy a széntermelő országokban a rendelkezésre álló szénkészletek rohamosan csökkennek. Angliában a szénkészletek még a múlt év végén a minimális előíranyzat, az ú. n. „biztonsági tartalék” alá süllyedtek és azóta a szénkészletek lemorzsolódása tovább tart.

Szénkészletek² (1000 tonna)

Ország	1950. dec.	1951. apr.	Csökkenés %-ban
Anglia	13 941	11 259	19
Franciaország	2 730	1 937	29
Belgium	1 031	268	74

¹ Monthly Bulletin of Statistics, 1951. augusztus adatai alapján számítva.

² The Economist, 1951. június 16., 1469 old., Monthly Bulletin of Statistics 1951. augusztus adatai alapján számítva.

A második világháború előtt a világ első szénexportőre Anglia volt; ezzel szemben 1950-ben az angol szénexport a háborúelőttinek már csak 34%-át tette ki. 1951-ben a szénexport további csökkentése mellett Anglia még importálni is kénytelen az USA-ból, noha — amint a düsseldorfi Handelsblatt megjegyzi — az USA-ból eredő szén háromszor annyiba kerül, mint az angol szén. Az év első négy hónapjában az USA-ból importált szénmennyiség 725 000 tonna volt. Így tehát Anglia, amely azelőtt mind minőségi, mind mennyiségi szempontból a szén exportáló országok között az első helyen állott, szénimportőrré lett.

Anglia szénkivitele
(1000 tonna)

1937	40 999
1950	13 769
1950 jan. — apr.	5 498
1951 jan. — apr.	1 924

Forrás: Bjulletyeny inosztranoj kommencsezknoj informacii, Moszkva 1951. 78. sz., 3. old. és Trade and Navigation Accounts, 1937. december, 1950. december.

A nyugateurópai szénválságból az észak-amerikai monopoltőke profitál, megakadályozván azt, hogy csatlósai a népi demokratikus államokból, így elsősorban Lengyelországból fedezzék szén szükségletüket. Míg a háború előtt a nyugateurópai államok nem importáltak szenet az USA-ból, addig ebben az évben az USA-ból importált szénmennyiség becslés szerint 20—25 millió tonnát fog kitenni.

Az amerikai monopolisták annak érdekében, hogy szenüket drága áron európai csatlósáikra erőszakolhassák, semilyen mesterkedéstől sem riadnak vissza. Erre a legkirívóbb példa Nyugat-Németország esete. A nyugatnémet bábkormány az amerikai tőke nyomására a jóminőségű nyugatnémet szenet a világpiaci árnál jóval alacsonyabb áron (tonnánként 44 német márka) exportálja, ugyanakkor az USA-ból drágán (tonnánként 90—120 né-

met márka) silány minőségű szenet vásárol, Nyugat-Németország 1951 első négy hónapjában 5—600 000 tonna szenet importált az USA-ból kb. 60 millió német márka ellenében, ugyanakkor a sokkal nagyobb mennyiségű német szén-exportból csak 41 millió német márka volt a bevétel. A nemzetközi Ruhrhatóság ülésén Blücher német alkancellár is „tragikus“-nak találta azt, hogy a harmadik negyedévi német kiviteli kvótát 6 millió tonnában állapították meg, akkor, amikor a széntermelés jóval a háborúelőtti színvonal alatt van s a kereslet állandóan fokozódik.

A Marshallizált országok szénválságának súlyos következményeit a dolgozó tömegek viselik. A fegyverkezés következtében a szénnek polgári fogyasztásra szolgáló felhasználását korlátozzák. Az újságokban tett nyilatkozatok alapján minden jel arra mutat, hogy a Marshallizált országokban ezen a télen éppúgy, mint az elmúlt télen korlátozni fogják az elektromos áram- és gázszolgáltatást, az iskolákat, gyermekotthonokat és kórházakat bezárják és a dolgozók hideg ott-

honaikban fagyoskodhatnak. Angliában augusztustól kezdve a koksztól jegyre szolgáltatják, az elektromos áramnak kirakatvilágítás céljaira történő felhasználása tilos, az utcai világítást vagy a felére, vagy háromnegyed részére csökkentik.

A termelés növelése céljából a kapitalisták a bányákban a munkaintenzitás növelését, továbbá a munkaidő meghosszabbítását követelik, a béreket azonban nem emelik, holott a létfenntartási költségek napról napra emelkednek. Az Economist rámutat arra, hogy „Nyugat-Németországban sokezer bányász barakokban lakik és a lakáshiány következtében kb. 12 000 bányász kénytelen családjától távol élni“. Ugyanakkor az Economist az angol bányászok nyomorúságos helyzetéről nem tesz említést. Azonban az állandóan fokozódó sztrájkmozgalom — így legutóbb a walesi bányászok sztrájkja — mindennél meggyőzőbben bizonyítja, hogy a bányászok már oly nyomorúságos életszínvonalra tovább csökkennek.

MONGÓLIA

Gazdasági helyzet

A mongol népgazdaság alapját az állattenyésztés képezi. A szovjet szakemberek segítségével az állategészségügyi állomások kiterjedt hálózatát szervezték meg. Ennek következtében az állatmegbetegedések száma az utóbbi években 50%-kal csökkent.

Az állattenyésztés terén a Mongol Népköztársaság komoly sikereket ért el. 1924—1950-ig az ország állatállománya több mint kétszeresére emelkedett. 1949-ben nagyjelentőségű határozatokat hoztak az állattenyésztés fejlesztésére vonatkozóan. 1949-ben 1948-cal szemben az állatállomány 6,5%-kal növekedett.

A dolgozó parasztok saját tapasztalataik alapján győződtek meg a társadalmisított nagyüzemi gazdálkodás előnyeiről. Az országban növekedik az arát¹ termelőszoövetkezetek száma, melyeknek célja az állatok közös legeltetése és a

föld közös megművelése. 1940-ben 91 arát szövetkezeti gazdaság volt, jelenleg 139 a számuk. Az arát termelőszoövetkezetekben sokkal nagyobb mértékben emelkedett az állatállomány, mint az egyéni arát gazdaságokban. Az arát termelőszoövetkezetek állatállománya 1950-ben 1940-hez viszonyítva 40%-kal emelkedett; az állattenyésztés fejlettségének tervét 26,2%-kal teljesítették túl.

A felszabadulás előtt a mongol mezőgazdaság még a legegyszerűbb mezőgazdasági gépekkel és eszközökkel sem rendelkezett. Jelenleg a Mongol Népköztársaság mezőgazdaságának gépesítése gyors ütemben halad előre.

A mezőgazdaság géppállományának növekedése 1949-ben

	1948 = 100
Traktor	142,9
Kombajn	142,8

Forrás: Voproszi ekonomiki. 1951, 5. sz., 89—91. old.

¹ Arát mongol szó, pásztort jelent.

Az arát gazdaságok vetésterülete 1950-ben 1940-hez képest több mint másfélszeresére emelkedett, ugyanezen idő alatt az állami gazdaságok vetésterülete majdnem háromszorosára, terméseredménye pedig négy és félszeresére emelkedett.

Az ötéves terv (1948—1952) hatalmas iramban viszi előre az ország iparosodását. Az élelmiszeripari termelés volumenje az 1947. évi 188,3 millió tugrikról¹ 1952-ben 370,7 millió tugrikra emelkedik. Az állami ipar termelése ugyanezen alatt az idő alatt 141,2 millió tugrikról 280,7 millió tugrikra, a szövetkezeti iparé pedig 47,1 millió tugrikról 90 millió tugrikra emelkedik.

A Mongol Népköztársaság Tervbizottságának jelentése szerint az 1948. évi tervet (az ötéves terv első éve) az ipar 101%-ra teljesítette. 1949-ben a fontosabb iparágak termelése a következőképpen emelkedett:

Fontosabb iparágak termelésének növekedése 1949-ben

	1948 = 100
Nyersvastermelés	101,5
Bőrfeldolgozás	131,5
Nemegyhártás	123,6
Vajtermelés	110,2

Forrás: Voproszi ekonomiki. 1951. 5. sz., 89—91. old.

Míg az ipari össztermelés értéke 1940-ben 77 millió tugrikot tett ki, addig 1950-ben már 196 millió tugrik. 1940-ben az

állami ipar az ipari össztermelés 55,2%-át szolgáltatta, 1950-ben pedig a 75,9%-át. A szénbányászat 1950-ben 1949-hez viszonyítva csaknem 25%-kal növekedett, a posztótermelés pedig 20%-kal.

Hatalmas eredményeket értek el kulturális és szociális téren is. A forradalom előtt teljes analfabetizmus és a lakosság alacsony kulturális színvonala jellemezte Mongóliát. Csak egy iskola volt kb. 50 tanulóval, akik mindnyájan a földesurak vagy magasállású tisztviselők gyermekei voltak. Jelenleg 420 elemi és középiskolában 60 000 gyermek tanul, ezenkívül 14 technikum van az országban. A tanulók összlétszáma 20 000-nál több, mint 1947-ben és, közel nyolcszorosra az 1940. évinek.

Fontosabb kulturális mutatószámok 1950-ben

	1949 = 100
Elemi iskolák száma	101,6
Középiskolák száma	136,0
Főiskolai hallgatók száma	150,0

Forrás: Voproszi ekonomiki. 1951. 5. sz., 89—91. old.

A Mongol Népköztársaság kormánya fokozottan gondoskodik a lakosság egészségvédelméről. Az állami költségvetés több mint 14%-át fordítják egészségvédelmi célokra. A kórházak száma 1940 óta több mint kétszeresére növekedett. Jelenleg 45 kórház, 48 egészségügyi állomás és 2500 felcser-állomás van Mongóliában.

GÖRÖGORSZÁG

Gazdasági helyzet

IPAR, MEZŐGAZDASÁG

Az USA agresszív, világalomra törekvő politikája az európai marshallizált országok közül — Jugoszlávián kívül — Görögország számára a legvégzetesebb.

Az ipari és mezőgazdasági termelés még jóval a háborúelőtti színvonal alatt mozog. Amint a „Vima“ című monarchofasiszta lap közli, Porter, az amerikai bizottság vezetője, kijelentette, hogy Görögország nem tartozik az európai ipari országok közé, és gazdaságának

meg kell tartania mezőgazdasági jellegét. Görögország ipari termelése 1950-ben a háborúelőtti színvonalnak csak 60 százalékát, széntermelése pedig még a 20 százalékát sem érte el. Az ipari és mezőgazdasági termelés közötti 1938. évi 37:63 arány jelenleg 30:70.

Ipari termelés 1951 I. negyedévében²

	1950. IV. negyedév = 100
Ipari össztermelés	94
Gépgyártás	85
Vegyipar	95
Textilipar	92

² Economic Bulletin for Europe 1951. 1. sz. 58—60 old. adatai alapján számítva.

¹ Tugrik = 1 rubel 31 kopek.

Csupán a bányászatban mutatkozik némi emelkedés, ami annak a következménye, hogy az ezüst-, ólom-, pirit-, nikkel- és vasércbányák angol és amerikai kézben vannak.

Annak ellenére, hogy az ország mezőgazdasági jellegű, a mezőgazdaság siralmas állapotban van. A monarcho-fasiszták pusztítása következtében a falvak elnéptelenedtek, a föld nagyrésze parlagon hever. Amint a News Chronicle írja „a görög falvak 50%-ában megszűnt minden munka“. A mezőgazdasági termelés csak nehezen áll helyre, mert az amerikai monopóliók a marshallizálás útján gátat vetett a fejlődésnek. Az USA a marshallizálás révén megkaparintotta a görög mezőgazdaság egyik legfontosabb termékének, a dohánynak összes piacait, és ezzel egyidejűleg a görög bábkormányt arra kényszerítette, hogy csökkentse a dohány vetésterületét. Ezenkívül akadályokat gördít a népi demokráciákkal lebonyolítandó kereskedelem elé is. A háború előtt a görög parasztok jövedelmének felét a dohánytermelésből származó bevételek képezték. Akkor a dohánykivitel évi 44 300 tonna volt, most kb. 19 000 tonna. Hasonló a helyzet az olíva- és szőlőtermelésnél is, amely a görög kivitel jelentős tételeit képezi.

KÜLKERESKEDELMI MÉRLEG, KÖLTSÉGVETÉS

Az alacsony színvonalú termelés, valamint az értékesítési nehézségek következtében a kivitel stagnál, ugyanakkor az USA árucikkeivel elárasztja a görög piacot. A kivitel a behozatalnak még $\frac{1}{4}$ részét sem fedezi. A görög külkereskedelmi mérleg deficitje évről-évre növekszik.

A külkereskedelmi mérleg deficitje¹

	millió dollár
1938	- 39
1949	- 284
1950	- 351

A görög fizetési mérleg deficitje az 1948—49. évi 283 millió dollárról 1949—50-ban 307 millió dollárra emelkedett.

A Marshall-terv keretében nyújtott „segélyt“ nem az ország gazdasági újjáépítésére, hanem fegyverkezésre fordít-

ják. Ugyanezt a célt szolgálja a költségvetési kiadások 75%-a. Hivatalosan ugyan a költségvetésnek csupán 45%-át fordítják katonai célokra, azonban a költségvetésben számos olyan tétel szerepel, amelyet úgy tüntetnek fel, mintha az ország újjáépítését szolgálná, alapjában véve azonban katonai jellegű. Ilyen pl. a repülőterek, stratégiai utak, vasútvonalak építése, stb.

A monarcho-fasiszta kormány az adóterhek állandó emelése révén akarja az államháztartás felbomlott egyensúlyát helyreállítani. Az adóterhek, amely 1938-ban a nemzeti jövedelemnek csak 22%-a volt, 1948-ban már a 31%-ára emelkedett. 1951-ben 1950-hez képest az adóterhek 17%-kal növekedett. Hivatalos becslések szerint a közvetlen és közvetett adók egy munkás átlagos kereseténél 33,5%-át emésztik fel, a háborúelőtti 24%-kal szemben. Az adóterhek kizárólag a dolgozó népre nehezedik, mivel a monarcho-fasiszta kormány újabb és újabb adóengedményeket tesz a gyárosoknak és a földbirtokosoknak.

ÉLETSSZÍNVONAL

Az évek óta tartó infláció — amelynek következményeként a nagykereskedelmi árak és a létfenntartási költségek a háborúelőtti színvonal 300-szorosára emelkedtek — 1950. év közepétől újabb lendületet kapott.

A nagykereskedelmi árinдекс és a létfenntartási költségindex alakulása² (1939 = 100)

	1950 június	1951 március	Emelkedés 1950 VII-től 1951 III-ig %-ban
Nagykereskedelmi árinдекс	29 340	37 940	29
Létfenntartási költségindex	29 709	35 312	19
Élelmezési költségindex	35 239	39 772	13

Megjegyzendő, ezek hivatalos adatok, amelyek a helyzetet szépíteni igyekeznek. Az „Ethos“ című görög lap közlése szerint a cukor ára a háborúelőtti színvonal 1000-szorosára emelkedett — egy hónap leforgása alatt —, az édesipari készítmények ára 40%-kal, a fodrászati árak 40%-kal, a lábbelijavítás ára 40%-kal növekedett.

¹ Problèmes Économiques. 1951. 185. sz., 18. old. adatai alapján számítva.

² Monthly Bulletin of Statistics. 1951. augusztus adatai alapján számítva.

Az árak emelkedésével egyidejűleg csökken a lakosság vásárlóereje. A bérekét és fizetéseket azzal az indoklással rögzítették, hogy ily módon akarják megfékezni az inflációt. Hivatalos megállapítások szerint a reálbér a háborúelőttinek 40–50%-át teszi ki.

Hivatalos adatok szerint a háztartási kiadások 66,1%-át fordítják élelmezésre. Más adatok viszont azt bizonyítják, hogy egy munkás átlagfizetése még a létminimumot sem fedezi. Egy kétgyermekes család heti létminimuma 326 000 drachma, ezzel szemben egy munkás heti átlagkeresete 200 000 drachma. Görögországban a lakosság kétötöd része éhezik. A munkanélküliek száma 300 000.

Jellemző, hogy a legszegényebb néprétegek táplálékául szolgáló füstölt és sózott hal a raktárakban romlik meg, mert a lakosság nem tudja megvásárolni. Amint a „Nea” című lap jelenti, az élelmiszerek megsemmisítése gyakori jelenség Görögországban.

Görögország népe elszántan harcol az amerikai beavatkozás ellen, hazája függetlenségéért, életszínvonala emeléséért. Ez év júliusában sztrájkokban és paraszttüntetésekben 500 000 ember vett részt. Az állami alkalmazottak sztrájkja ugyanebben a hónapban 15 napig tartott és az amerikaiak nyílt beavatkozása ellenére részleges sikereket ért el.

JAPÁN

Gazdasági helyzet

Az amerikai imperialisták fokozott ütemben alakítják át Japánt távolkeleti hadibázisukká. Helyreállítják Japán háborús potenciálját, és hadimegrendelésekkel halmozják el a japán hadiipart. A koreai háború kitörése óta az USA által eszközölt megrendelések összege 306,2 millió dollárt tesz ki. A fegyverkezési verseny és a háborús előkészületek az amerikai monopolisták és a velük szövethetett japán nagytőke számára busás hasznot jelentenek.

1951 első öt hónapjában a szén- és acéltermelés csaknem a háborúelőtti színvonalra emelkedett, a nyersvastermelés pedig 7%-kal szárnyalta túl azt. Fellenőtt a kőolajfinomító-, továbbá a vegyi- és elektrotechnikai ipar termelése. Többek között a Tacikava repülőgépgyár jelentékenyen kibővítve kezdte meg újra a repülőgépmotorok gyártását. A Micukoszi-cég két új gyárat helyezett üzembe és havonként 4–5000 ejtőernyőt gyárt.

Ugyanakkor, amikor Japán hadiiparának termelése rohamosan emelkedik, a polgári fogyasztást szolgáló iparágak termelése még jóval a háborúelőtti színvonal alatt mozog, mert az amerikai monopolistáknak egyáltalán nem érdeke a polgári szükségletekre termelő iparágak fejlesztése.

Ipari termelés¹

Megnevezés	1938	1949	1950	1951 első 5 hónap	1950. évi termelés az 1938. évi termelés százalékában
	havi átlag				
Széntermelés (1000 tonna)	4057	3172	3205	3356	83
Nyersvas (1000 tonna)	223	134	192	239	107
Nyersacél (1000 tonna)	539	259	404	515	96
Pamutfonal (1000 tonna)	46	13	20	26	57
Nyersselyem (1000 tonna)	8	3	4	5	63
Műselyem (1000 tonna)	12	2	6	9	75
Tej (1000 hl)	119	78	98	100	84
Vaj (1000 tonna)	0,26	0,16	0,18	0,19	73

A japán ipari termelés 200 óriás iparvállalat kezében koncentrálódik. Ezekkel az óriásvállalatokkal egy maroknyi monopolista csoport, az ú. n. „zaibacu” rendelkezik, amit mi sem bizonyít jobban, minthogy 17 óriásvállalatban a részvénytőke 34%-át a részvényesek 0,2%-a birtokolja.

¹ Monthly Bulletin of Statistics. 1951. augusztus, adatai alapján számítva.

Nagy iparvállalatok részesedése az egyes iparágak termelésében (1950. évben)

	Iparvállalatok száma	Részesedés az össztermelésben % ban
Széntermelés	8	48,2
Kőolajtermelés	5	80,0
Kőolajfinomítás	4	90,0
Acéltermelés	5	65,0
Ammóniumsulfátermelés	4	92,0

Forrás: Voproszi ekonomiki, 1951. július 7. sz., 102—118. old.

A nagy monopolisták: a Mitsui-k, a Mitsubishi-k, a Szumimoto-k és Jaszuda-k stb. bankok útján fokozzák az ipar fölötti ellenőrzésüket. A monopolisták bankjai kezükben tartják a bankfiókok 80%-át és a bankbetétek 72%-a felett rendelkeznek.

A fináncoligarchia hatalmas összegeket juttat az állampénztárból a monopóliumoknak különböző kormánysegélyek és dotációk címén. 1948-ban az ipar „újjaépítése” céljából folyósított 100 milliárd yen kormánysegélynek kb. 90%-át a nagyipari vállalatok kapták. 1949—50-ben az államháztartási bevételeknek majdnem 1/3-át fordították a nagy monopóliumok támogatására.

Japán újrafelfegyverzésével együtt jár az ipari termelés növekvő koncentrációja, mert a hadimegrendeléseket a legnagyobb vállalatok kapják. A kormány a hadimegrendelések szétosztása szempontjából három csoportra osztotta az iparvállalatokat. Az első csoportba az amerikai tőkével kapcsolatban álló hadi- és nehézipari vállalatok, a másodikba a hadiiparral összefüggő vállalatok, a harmadikba az egyéb vállalatok tartoznak. Az első csoport a hitelek 90%-át, a második a hitelek 10%-át kapja, a harmadiknak már nem jut semmi. Ez a tény meggyorsítja a koncentráció folyamatát, mert a kisebb társaságok nem részesülnek állami támogatásban, és így tönkremennek.

Az alacsony munkabér óriás extra-profitelhetőségeket biztosít a külföldi tőke számára. Ennek következtében a külföldi tőke — így elsősorban az amerikai — mind erősebb mértékben hatol be a japán gazdasági életbe.

A japán sajtóban megjelent adatok szerint a külföldi monopóliumok 1950 júniustól 1951 júliusig 1944 millió yen értékű részvényt vásároltak fel. Ez az

összeg az egyes iparágak szerint a következőképpen oszlik meg:

	%-ban
Kőolajipar	43,0
Gumiipar	16,0
Vegyipar	9,8
Gépipar	8,9
Textilipar	4,4
Egyéb	17,9
Összesen	100,0

Forrás: Bulletinnyi inozstranoj kommerszeszkoj informacii, Moszkva, 1951, 86. sz., 1. old.

A részvények 62%-át az USA, 35%-át Anglia szerezte meg.

Az amerikai tőkének a japán iparba való behatolását illetően érdekes adatokat közöl a Novoje Vremja, az Oriental News közleményei alapján. A hivatalos — tehát szépített — adatok szerint a japán iparvállalatok 90%-a kisebb-nagyobb mértékben amerikai ellenőrzés alatt áll. A közvetlen és közvetett amerikai tőkebefektetések több mint 3,5 milliárd dollárt tesznek ki, majdnem 80-szorosát az 1936. évben befektetett összegeknek, 1950-ben csak a Du Pont, Ford, Westinghouse Electric cég több mint 600 millió dollárt fektetett be a japán vegyi- és elektroiparba. A Standard Vacuum Oil, a Caltex Oil és az Union Oil amerikai konszern felosztotta egymás között a japán kőolajfinomítóipart. A Standard Vacuum Oil megszerezte a Toa Seiko japán kőolaj-társaság ellenőrző részvényeit, nagy összegeket fektetett a Toa Naniro vállalatba, és jelenleg teljes mértékben ellenőrzi a Shimizu-i és Wakayama-i kőolajfinomítókat. A Caltex Oil az ellenőrző részvények felvásárlása révén a Nippon Seiko társaság négy kőolajfinomítójának birtokába jutott. 1950-ben a japán kőolajbehozatal, finomítás és értékesítés több mint 60%-ban volt az amerikai monopóliumok kezében.

Az amerikai tőke hatalmába keríti japán hajóépítő-, textil- és energiaiparát. Japán legnagyobb textilvállalatait a Dillon, Read & Co. ellenőrzi. A japán textilipar ma főleg az amerikai hadsereg számára dolgozik.

KÜLKERESKEDELEM

Az USA monopolistáinak kezében a japán külkereskedelem ellenőrzése az ország gazdasági leigázásának egyik esz-

köze. Míg 1930—34-ben a behozatalnak csupán 20%-a, addig 1950-ben már 44%-a származott az USA-ból, ugyanakkor az USA-ba irányuló kivitel csak 22%-át képezte a japán összkivitelnek. Hivatalos adatok szerint az USA-val folytatott kereskedelemről adódó deficit a következő:

Millió dollár

1945/1946	220
1947	460
1948	376
1949	496

Forrás: Neue Zeit, 1951. 30. sz., 6. old.

Az USA-val lebonyolított külkereskedelemből származó adósság 1951 elején 800 millió dollár volt.

Amerikai parancsra megszüntettek minden gazdasági kapcsolatot a népi demokrátiás Kínával, ami a japán gazdaságra nézve nagy veszteséget jelent. Japán adatok szerint Kínából ezelőtt tonnánként 11,34 dollárért importálták a szentet, jelenleg tonnánként 27—29 dollárért az USA-ból hozzák be. Ugyanez a helyzet a vasércnél, amelyet Kína tonnánként 10 dollárért szállított, az USA pedig 25 dollárért szállít.

1950-ben fokozódott a kivitel a távolkeleti országokba. Az amerikai monopóliók érdeke az angol távolkeleti gyarmatokra irányuló japán kivitel növelése. Amint a Yorkshire Post című reakciós angol lap megjegyzi, a japán kereskedelem egyetlen ponton sem ellenkezik Amerika érdekeivel, ellenben a japán textilkivitel súlyosan károsítja Anglia exportját. A távolkeleti országokba irányuló japán kivitel az összes kivitel 45%-át képezte 1950-ben.

A japán külkereskedelmi deficit a remilitarizálás következményeként erősen emelkedik. 1951 első négy hónapjában a behozatal 117%-kal emelkedett 1950 azonos időszakához viszonyítva, a kivitel ugyanakkor csupán 95%-kal növekedett.

A japán külkereskedelmi mérleg egyenlege millió dollárban¹

1938	+ 38
1950	- 154
1951 első 4 hónap	- 321

¹ Monthly Bulletin of Statistics, 1951. augusztus adatai alapján számítva.

ÉLETSZÍNVONAL

A japán nép számára az újrafelfegyverkezés, a japán és amerikai monopóliók kettős kizsákmányolása az életszínvonal további esését, soha nem látott nyomort jelent.

* Hivatalos adatok szerint a koreai háború kitörésétől 1951 júliusáig a fémek nagykereskedelmi ára 189%-kal, a gépeké 96%-kal, a textilárúké 70%-kal, az építőanyagoké 61%-kal emelkedett. Nagymértékben emelkedett az élelmiszerek és közszükségleti cikkek ára is.

A japán munkások reálbére jelenleg még felét sem teszi ki a nyomorúságos háborúelőtti reálbérenek. A japán ipari munkások szakszervezetének becslései szerint 1950 novemberében a feldolgozóipari munkások átlagos havi bére 12—14 órás munkanap mellett 9712 yen volt, a bányászoké pedig 10 290 yen. A feldolgozóiparban a nők munkabére a férfiak munkabérének mindössze 44%-át, a bányászatban pedig 42%-át teszi ki. Ugyanakkor egy háromtagú család létminimuma 18,600 yen, egy öttagú családé 29,960 yen. A teljes és részleges munkanélküliek száma 18 millió, ez azt jelenti, hogy minden második munkaképes ember vagy munkanélküli, vagy részlegesen foglalkoztatott.

A folyó költségvetési évben, amikor a Joshida-kormány katonai célokra költi a költségvetés 70%-át, az adóterhek a munkások jövedelmének 50%-át emésztik fel. 1950-ben az adóteher az 1939. évinek 12-szerese volt.

Ilyen körülmények között a dolgozók ellenállása egyre erősödik, az osztályharc mindjobban kiéleződik. 1946-tól 1949-ig még a hivatalos adatok szerint is 8077 munkaviszály és sztrájk volt, melyben több mint 42 millió munkás vett részt. 1950-ben és 1951. év folyamán havonként átlagban 1 millió munkás sztrájkolt. 1951 első hónapjaiban zajlott le a szénbányászok általános sztrájkja. A sztrájk következtében a japán szénbányák 40%-ában szünetelt a munka. Márciusban és áprilisban a kikötőmunkások sztrájkoltak. A sztrájkolók követelték, hogy szünjék meg a Koreába irányuló hadianyagszállítás. A villamosenergiaipari munkások szövetsége 100 villanytelep munkásainak sztrájkját szervezte meg áprilisban, ennek következtében sok

hadiüzemben leállt a munka. Április végén kezdődött 30 000 gépkocsipari munkás sztrájkja, és a kén- és szénestém-ércbányák munkásainak általános sztrájkja, amely számos hadiüzemben nyersanyaghiányt idézett elő. A japán

rendőrség az amerikai megszállók támogatásával fasiszta terrort alkalmaz a munkások megmozdulásaival szemben. Japán dolgozó népét azonban mindez még inkább arra készíteti, hogy egyre erősebben álljon helyt jogai védelmében.

SVÉDORSZÁG

Gazdasági helyzet

Svédország jobboldali szociáldemokrata kormánya, mely az amerikai monopol-tőke uszályhordozója, az országot teljes mértékben kiszolgáltatja az USA agresszív háborús politikájának. A hadigazdálkodásra való átállás a svéd gazdasági élet minden ágában fokozza a válságjeleket és kielezi az ellentmondásokat.

Az 1951—52. évi svéd költségvetésben a katonai kiadások összege 45%-kal emelkedett az elmúlt évhez viszonyítva. Azonban ezek csak a hivatalos költségvetési adatok. A katonai kiadások jelentős részét polgári tárcák költségvetései közé rejtik. A költségvetés keretein túlmenően pótlólag nagy összegeket irányoznak elő a tartalékosok kiképzésére és fontos stratégiai nyersanyagok felvásárlására.

Svédország Európa egyik leggazdagabb és legjobb minőségű vasérclelőhelye, szénben azonban igen szegény. 1950-ben a vasérctermelés — bár még nem érte el a háborúelőtti színvonalat — 13,7 millió tonna volt, ugyanakkor a széntermelés csak 312 000 tonnát tett ki. A szén-szegénység következtében a vasérctermelések csak kis hányadát dolgozzák fel az országban, általában 90%-át exportálják, főleg Nyugat-Németországba és Angliába. Erősen fokozódott a vasérc-kivitel az USA-ba; ebben az évben az USA-ba irányuló vasérc-kivitel előreláthatólag 2 millió tonna lesz, míg a háború előtt 300—400 000 tonna volt.

A svéd vas- és acélipar — bár elegendő vasérc áll rendelkezésére — a tüzelő- és egyéb nyersanyagnehézségek következtében a fegyverkezés fokozódó követelményeinek nem tud eleget tenni. A legnagyobb nehézségek a tüzelőanyag terén mutatkoznak, mivel a nyugat-európai országokban az egyre fokozódó

szénválság következtében az onnan származó behozatal folyton csökken, a hazai fa és elektromos energia felhasználása pedig nem kifizetődő. Svédország legjelentősebb szén szállítója az utóbbi években Lengyelország volt, azonban az USA egyre nagyobb nyomást gyakorol a gazdasági kapcsolatok megszüntetésének irányában. Hiány mutatkozik a vas- és acélgártásnál nélkülözhetetlen vas- és acélhulladék-, tungsten-, króm- és mangánérc-ellátás terén. A felsorolt tényezők következtében az acélgártás 6%-kal, a vasgyártás 5%-kal csökkent 1951. I. negyedévében a múlt év azonos időszakához viszonyítva.

Ugyanez a helyzet a polgári fogyasztásra termelő iparágaknál, úgyszintén stagnálás mutatkozik a fontos élelmészeti cikkek termelésénél is.

A polgári fogyasztásra szolgáló iparágak termelése

	1950	1951
	I. negyedév havi átlag	
Pamutszövet (1000 tonna)	2,12*	2,05
Pamutfonal (1000 tonna)	2,53*	2,42
Gyapjúfonal (1000 tonna)	1,63	1,52
Tej (1000 hl)	2,873	2,819
Vaj (1000 tonna)	7,57	7,55

* 1950. IV. negyedév.

Forrás: Monthly Bulletin of Statistics, 1951. augusztus.

A koreai háború kitörése óta az árszínvonal állandóan emelkedik. Hivatalos adatok szerint a nagykereskedelmi árak alakulása a következő volt:

Az élelmiszerek közül a kenyér árát 10—17%-kal, a tejt és vaját 20%-kal, a margarint 30%-kal, a textilárúkat 35%-kal, a cipőkét 50%-kal, a dohányt 30%-kal emelték. A közlekedési és postadíjak szintén erősen emelkedtek. Az árak emelkedését nem követi a munkabérek emelkedése; a svéd dolgozók életszínvonala egyre romlik.

*Nagykereskedelmi árak
1951 májusában¹*

1950. havi
átlag = 100

Ipari nyersanyagok	151
Félkészárúk	134
Készárúk	132
Mezőgazdasági cikkek	117
Növényi eredetű élelmiszerek	120
Vegyianyagok	133
Tűzelőanyagok	122
Nyersbőr- és bőrárúk	181
Textilárúk	160
Kaucsuk- és gumiárúk	140
Fémek és fémárúk	128
Cellulóze, papír és kartonpapír	163
Fa	158

Ugyanakkor, amikor az életszínvonal csökken, a svéd konszernnek busás haszonra tesznek szert, 1950-ben pl. kilenc gépipari vállalat tiszta nyeresége 30%-kal emelkedett.

*Egyes trösztök nyeresége
1950-ben²*

1949 = 100

ACEA	156
S. K. F.	122
Volvo	174
Bofors	122
Elektrolux	122
Atlas-Diesel	204
De Laval	160
Ericson	149
Separator	119

1950 I. negyedévében a svéd külkereskedelmi mérleg csaknem egyensúlyban volt, azonban a stratégiai nyersanyaggyűjtés és fokozódó fegyverkezés következtében a behozatal 1951. I. negyedévében 1950. I. negyedévéhez viszonyítva 61%-kal emelkedett, ugyanakkor a kivitel csak 28%-kal növekedett. Ennek következtében a külkereskedelmi mérleg egyensúlya erősen romlott. A passzívum 1951. I. negyedévében 101 millió dollárt tett ki. Becslések szerint 1951-ben Svédország kb. 900 millió svéd korona (175 millió dollár) értékű árut importált dollárterületről, 100 millió svéd koronával többet, mint 1950-ben. Ezenkívül még külön összegeket fordítanak dollárterületről származó stratégiai nyersanyagok felvásárlására — jegyzi meg a Finanstidningen című svéd lap. Svédország drágán, a dolgozó tömegek elszegényedése árán fizeti meg a fegyverkezés költségeit, amely az USA monopolistáinak busás hasznot jelent, az országot pedig a béketábor ellen irányuló agresszív politika jármába hajtja.

¹ Bjulletyeny inosztrannoj komercseszkoj informacii. Moszkva, 1951. 101. sz. 1. old, adatai alapján számítva.

² Bjulletyeny inosztrannoj komercseszkoj informacii. Moszkva, 1951. 61. sz. 1. old. adatai alapján számítva.

*A STATISZTIKAI SZEMLE, STATISZTIKAI TÁJÉKOZTATÓ,
IPARSTATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ
ÉS A STATISZTIKAI ÉRTESÍTŐ*

kiadóhivatalának

új címe:

II, KELETI KÁROLY-UTCA 5. I. 1. TELEFON: 350-126, 130-as mellék